

centrum
pro integraci
cizinců

EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND
PRAHA & EU: INVESTUJEME DO VAŠÍ
BUDOUCNOSTI

Kurz lektorských dovedností pro lektory-cizince

metodická příručka

Kurz lektorských dovedností pro lektory-cizince

metodická příručka pro lektory – rodilé mluvčí, kteří učí a chtějí učit svůj jazyk

Alena Gotmanovová

a

Lenka Pavelková

Lektoři KLDC:

**Luděk Brouček, Lucie Hlavatá, Petra Huková, Zuzana Janoušková, Jana Kitzlerová,
Barbora Nosálová, Lenka Nováková, Markéta Slezáková, Barbara Storchová, Kamila
Strachoňová, Barbora Štindlová**

1 Obsah

1	Obsah.....	1
2	Úvod a cíl kurzu.....	3
2.1	Úvod k příručce KLDC	3
2.2	Cíl KLDC.....	4
3	Typy skupin	5
4	Nízkoprahový kurz (NPK).....	6
4.1	Lektor.....	8
4.2	Student	9
4.3	Cíl lekce	10
4.4	Fáze lekce	11
4.5	Příprava lekce.....	12
4.6	Plán lekce	14
4.7	Pracovní list (handout).....	15
5	Témata	16
6	Jazykové kompetence	18
6.1	Čtení	19
6.2	Poslech	22
6.3	Psaní.....	25
6.4	Mluvení	27
6.5	Výslovnost	28
6.6	Gramatika	30
6.7	Výuka slovní zásoby	31
6.8	Výuka bez zprostředkujícího jazyka.....	32
6.9	Výuka jazyka s použitím audiovizuální techniky	32
6.10	Práce s chybou	34
6.11	Sociokulturní dovednosti (SKD)	37
7	Aktivity	40
7.1	Příklady aktivit podle času, podle rozvoje jazykových kompetencí, podle pomůcek	49
7.1.1	Čas.....	49
7.1.2	Rozvoj jazykových kompetencí	49
7.1.3	Obrázky	50
8	Psychohygienu	51
9	Organizace kurzu	54
10	Závěr.....	56

... a ještě něco na úplný konec ... „Pé“	57
11 Doporučená literatura.....	58
12 Přílohy.....	59
12.1 Ukázka plánu lekce Orientace ve městě vč. pracovního listu (ruština)	59
12.2 Ukázka pracovního listu k lekci Orientace ve městě (ruština).....	61
12.3 Ukázka kartiček k lekci Profese (čeština).....	63

2 Úvod a cíl kurzu

2.1 Úvod k příručce KLDC

Podklady pro tuto příručku i celý Kurz lektorských dovedností pro lektory-cizince (KLDC) vznikly ze zkušeností Centra pro integraci cizinců (CIC) s kurzy lektorských dovedností (KLD), které připravují lektory pro výuku češtiny jako cizího jazyka v tzv. nízkoprahových kurzech (NPK), a také ze dvou běhů pilotního kurzu v rámci projektu OPPA „Zkuste učit váš jazyk: Cizinci jako lektori jazyků“ (č. CZ.2.17/2.1.00/35122, realizace od 1. 6. 2013 do 31. 12. 2014).

Zároveň vychází z příručky *Nízkoprahové kursy češtiny pro cizince* (2007) a z příručky pro lektory nízkoprahových kurzů a pro účastníky kurzů lektorských dovedností Centra pro integraci cizinců *Nízkoprahové kursy češtiny pro cizince 2006–2009* z roku 2009.

Tato příručka je pomocným materiálem všem lektorům a lektorkám, kteří absolvovali kurz lektorských dovedností pro lektory-cizince a také všem, kteří chtějí učit svůj jazyk.

Příručka si klade za úkol:

- pomoci lektorům s orientací v problematice výuky cizího jazyka, především bez zprostředkujícího jazyka
- ukázat zájemcům o výuku cizího jazyka možnosti přímé metody a různé typy aktivit, aby výuka byla „živá“, hravá a pro studenty přínosná
- také upozornit lektory na negativní stránky tohoto typu výuky, jak pracovat s chybou, na co si dát pozor
- stručně informovat o možnostech výuky jednotlivých kompetencí: čtení, psaní, poslech a mluvení, ale také o tom, jak učit gramatiku, slovní zásobu a výslovnost
- přinést rady, tipy, doporučení, upozornit na případné problémy a negativa

2.2 Cíl KLDC

„Co můžu dělat v cizí zemi? – To, co umím nejlépe. A to je můj vlastní jazyk. Je to nejjednodušší způsob, jak začít něco dělat.“

(názor španělsky mluvícího účastníka kurzu)

Jak vyplývá z projektu „Zkuste učít svůj jazyk“, cílem je podpora nezaměstnaných imigrantů a azylantů v Praze, popř. v celé České republice, a možnost začlenit se na pracovním trhu prostřednictvím zvýšení kvalifikace v rámci kurzu lektorských dovedností.

Projekt reaguje na tíživou situaci cílové skupiny nezaměstnaných imigrantů a azylantů na trhu práce v ČR, zaměřuje se na ty cizince, kteří mají pedagogické (a příbuzné) vzdělání nebo pedagogickou praxi.

Co tedy nabízí kurz lektorům-cizincům?

- myšlenka pomoci lektorům-cizincům učít svůj jazyk v ČR = lepší možnost uplatnění na trhu práce
- lektoři-cizinci si v kurzu osvojí lektorské dovednosti nezbytné pro výuku svého jazyka se zřetelem na výuku v heterogenních skupinách bez zprostředkovatelského jazyka, získají v rámci kurzu praxi ve výuce svého jazyka, naučí se připravovat lekce od výběru témat až po výrobu učebních materiálů
- druhotná výhoda kurzu: kurz probíhá celý v češtině, tudíž si lektoři-cizinci zlepšují vlastní úroveň znalostí českého jazyka

3 Typy skupin

Učit svůj jazyk můžeme v různých typech kurzů, které lze rozdělit, např. podle počtu studentů (od individuální výuky ke skupinám).

Na skupinu můžeme pohlížet jako na jeden celek, nebo v rámci skupiny můžeme vytvořit více menších skupinek (např. dvojice, trojice, ..., nebo muži, ženy, nebo skupiny podle národností či věku).

Nejčastější dělení skupin je na tzv. homogenní a heterogenní skupiny. Z hlediska obsahu KLDC i našich potřeb nás více zajímá heterogenní skupina.

A) Homogenní

- nejčastější typ standardního kurzu
- stejná jazyková úroveň studentů (testování vstupní úrovně)
- stejné národnostní složení studentů (umožňuje použití zprostředkujícího jazyka)
- stálý počet studentů
- kurz má daný počet lekcí, postupuje systematicky
- motivace studentů je víceméně podobná (např. složení zkoušky určité úrovně)

B) Heterogenní

- různá jazyková úroveň daného jazyka
- různá zkušenost s cizím jazykem a s cizím prostředím
- různé národnostní složení studentů
- různá vzdělanost, věk, různá kulturní a sociální zázemí
- různá motivace studentů

4 Nízkoprahový kurz (NPK)¹

Od března 2007 organizuje Centrum pro integraci cizinců tzv. nízkoprahové kurzy. Za tu dobu navštívilo NPK skoro osm tisíc studentů z různých zemí. Zároveň CIC vypracoval efektivní systém přípravy lektorů pro tyto kurzy.

Charakteristika a výuka v heterogenní skupině, výuka jednotlivých kompetencí, řešení problémů, hledání řešení a tipů pro výuku, nabídka nápadů pro cvičení a pro různé typy aktivit vychází právě z těchto kurzů.

Základní charakteristika NPK:

- typ heterogenní skupiny
- kurz je otevřený pro všechny zájemce (bez nutné registrace, udávání osobních údajů, testování jazykové znalosti)
- nemá stálý počet studentů
- výuka probíhá bez zprostředkujícího jazyka (ZJ)
- cíl je kladen na praktické použití jazyka v reálných situacích (jedna lekce = jedno praktické téma)
- obsah lekcí na sebe nenavazuje, což umožňuje flexibilní docházku
- gramatika je omezena na minimum
- má daný čas a termín, ale to neznamená, že studenti budou přicházet včas, či nebudou dřív odcházet
- nejdůležitější složka tohoto typu výuky → lektor

¹ O nízkoprahových kurzech příručka pojednává jednak z hlediska mnohaleté zkušeností lektorů CIC s výukou češtiny v takovémto typu kurzu, ale ve svých cílech a principech přináší obecný pohled na výuku cizího jazyka v heterogenní skupině.

Principy NPK:

- výuka jazyka formou přímé metody, bez použití zprostředkujícího jazyka
- otevřenost – pro všechny zájemce bez jakýchkoliv rozdílů (jazykových, národnostních, ...)
- vstřícnost – jedna ze základních vlastností lektora, který je nejen vstřícný, ale umí povzbudit slovem, gestem i pohledem, všímá si všech studentů a snaží se, aby každý z nich zažil v lekci „úspěch“
- pocit bezpečí – celková atmosféra lekce je opět závislá na lektorovi, který „netlačí“, nespěchá, je trpělivý a klidný
- zábava – v neposlední řadě může být lekce cizího jazyka zábavná, ve smyslu, že učit se cizí jazyk nemusí být nutně dřina a povinnost; také můžeme na tuto část pohlížet jako na smysluplné trávení volného času

4.1 Lektor

- jak vyplývá z charakteristiky NPK a z jeho principů, tak na lektora jsou v tomto typu kurzu kladeny velké požadavky
- lektor musí být především profesionál, který kromě osobnostních kvalit, má odpovídající vzdělání, velmi dobře ovládá svůj jazyk (ne „jen“ na úrovni mluvčího), má již určité zkušenosti s výukou svého jazyka
- přístup lektora ke studentům musí být empatický, otevřený, přátelský
- lektor musí být tolerantní, trpělivý, flexibilní
- lektor musí mít zároveň organizační, řídicí a koordinační schopnosti
- lektor musí být také trochu „herec“ se schopností improvizace a flexibility
- lektor je především tím, kdo připravuje a vede lekci
- lektor ale nesmí zapomínat na sebe, na své fyzické i psychické zdraví (psychohygiena)

Motivace lektora

- výuka cizího jazyka bez ZJ je lektorskou výzvou
- lektor může uplatnit své znalosti, zkušenosti, kreativitu
- může sám vytvářet výukové materiály
- může se dozvědět nové nápady a triky, které si může i přímo v rámci praxe vyzkoušet
- může se radit s ostatními lektory, může získávat zpětnou vazbu od kolegů
- pracovní uplatnění v oblasti výuky cizích jazyků, a s tím spojená finanční odměna

4.2 Student

- každý zájemce o výuku cizího jazyka hledá typ kurzu, který odpovídá jeho úrovni, nebo specializaci, vyhovuje mu termín a místo, v neposlední řadě i cena
- pro svou výuku může využívat různý výukový materiál, či hledá kurz podle používané metody
- a také hledá výuku podle své motivace

Motivace studenta

- znalost cizího jazyka = lepší uplatnění na trhu práce
- možnost studia, práce, cestování, ...
- student si chce a musí z každé lekce, z každého kurzu odnést něco užitečného, reálného, praktického

4.3 Cíl lekce

- cílem každé lekce je praktičnost, aktuálnost (použití pro studenty ihned v dané situaci), naučit se a následně zvládnout určitou situaci
- jednotlivé lekce jsou formálně, ale především tematicky uzavřené
- průběh lekce je někdy nutné přizpůsobit aktuálně komunikačním potřebám přítomných studentů – jejich úrovni znalosti jazyka, původu, věku apod.
- lekce na sebe nenavazují, nelze tedy počítat s jakoukoliv domácí přípravou

Co všechno ví lektor před výukou bez zprostředkujícího jazyka?

- na lekci budou samí cizinci
- studenti budou mít různou úroveň jazyka (od začátečníka po pokročilého)
- studenti budou motivováni a velmi milí a snažící se vše pochopit
- bude nutné vzhledem k různorodosti skupiny střídat aktivity, a tím udržet celou dobu jejich pozornost
- lekce bude pro lektora „technicky“ náročná, ale takému přinese dobrý a příjemný pocit, vše ovšem závisí na jeho vlastní přípravě

4.4 Fáze lekce

1. úvod lekce

- na začátek lekce je vhodné zařadit společnou aktivitu, při níž může lektor (alespoň částečně) diagnostikovat úroveň studentů (např. *řady, míček, abeceda*, apod. – více v kapitole Aktivita)

2. úvod do tématu, např.:

- sběr slov, která studenti znají (téma *Doprava: auto, autobus, metro ...*); je vhodné, aby lektor všechna slova zapisoval na tabuli a popř. je vysvětloval (*koloběžka, chodec*)

- dialog nebo monolog – lektor může předvést sám, či ve dvojici s druhým lektorem, popř. s pokročilejším studentem; také může přehrát scénku s nakreslenou figurkou

3. výklad tématu

- lektor zopakuje viděné, slyšené (slovní zásoba) a doplní o další informace, které má připravené, aby naplnil cíl lekce

4. práce studentů

- lektor řekne potřebné instrukce k různým cvičením (více v kapitole Typy cvičení) a aktivitám

- studenti buď pracují samostatně, nebo ve dvojicích či větších skupinkách

- lektor podporuje spolupráci studentů (ale nikdy nikoho ke spolupráci nenutí)

- lektor obchází všechny studenty a radí, kontroluje, opravuje

- v této části je vhodné střídat různé formy cvičení a aktivit

5. vyhodnocení práce studentů

- společná zpětná kontrola cvičení, předvedení dialogů, čtení

- lektor kontroluje, opravuje, popř. ještě něco dovysvětlí

6. závěr lekce

- shrnutí celé lekce – zopakování podstatných částí lekce

Doporučení:

- lektor musí počítat s časovými prodlevami (nelze preferovat rychlost na úkor porozumění)

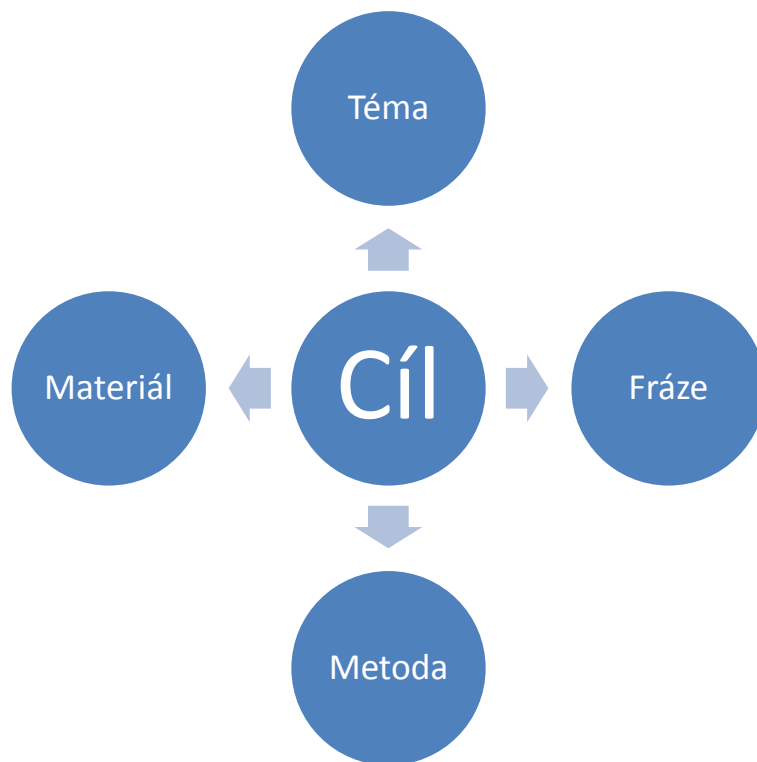
- při každém cvičení a aktivitě pracují všichni studenti se stejným materiálem

- lektor musí ke konci lekce počítat s časovou rezervou pro dotazy studentů a následné vysvětlování

- pro krizové situace, které mohou při výuce nastat z nejrůznějších důvodů, by měl mít lektor v zásobě připraveny další aktivity

4.5 Příprava lekce

- lektor si musí především pečlivě promyslet **cíl a obsah lekce** a připravit si detailní plán lekce s ohledem na různost studentů (jazyková úroveň, národnost, věk, zkušenosti)
- plán je oporou lektora, proto je nutné věnovat jeho přípravě zvýšenou pozornost

1. **téma** – dané podle plánu kurzu
(např. *Návštěva*)
2. **analýza tématu** – každé téma lze rozdělit do několika lekcí, takže to svoje téma musíme modifikovat na jednu konkrétní část
(*Co to všechno obnáší?, Jaké různé situace jsou spojeny s tímto tématem?, Jak se chovám já (lektor) v dané situaci?, Co říkám?, Čemu rozumím, či nerozumím?, Co mám dělat, jak mám reagovat?, Co mi pomůže?*)
(*jídlo, zábava, pozvání, čas, přivítání, zdvořilostní fráze, zvyky*)
3. **zúžení tématu** – výběr jedné části
(*Na návštěvě*)

4. **cíl** – co se mají studenti naučit – co mají říkat, jak mají reagovat, čemu potřebují rozumět
(*přivítání, konverzace, rozloučení*)
5. **fráze** – jaké konkrétní slova a věty se studenti naučí
(formální *Dobrý den!*, či neformální *Ahoj!*)
6. **metody** – způsob, jakým lektor studenty naučí dané téma, a jaký materiál použije

Doporučení:

- materiál – nejlépe jeden pracovní list
- kontrola celé přípravy lekce z pohledu cíle lekce, ale také z pohledu studenta (začátečníka i pokročilého)

4.6 Plán lekce

Plán lekce spolu s pracovním listem (tzv. handoutem) a nezbytnými pomůckami je dobrou oporou pro lektora a jeho nezbytnou částí pro hladký průběh lekce.

Co všechno by měl takový plán obsahovat?

1. **Téma** (již zúžené pro konkrétní lekci)
2. **Cíl** – z pohledu začátečníka i z pohledu pokročilého
3. **Pomůcky**
4. **Typy aktivit** (výklad, dialog, cvičení z pracovního listu, hra, ...)
5. **Interakce** (lektor vs. student,-i, student vs. student, ale také samostatná práce student – mluvení, či psaní)
6. **Co kdo dělá** v určité části lekce (student píšou, nebo mluví; lektor kontroluje, opravuje)
7. **Proč** to děláme
8. **a s jakým cílem to děláme** (na koho je daná aktivita zaměřena a proč)
9. **Čas** – jak asi bude dlouho ta která aktivita trvat

Téma:					
Cíl:					
začátečník					
pokročilý					
Pomůcky:					
pracovní list, tabule, barevné křídly, obrázky, kartičky, ...					
reálné pomůcky, např. inzeráty, formuláře, ...					
Aktivita	Typ interakce	Co dělá lektor Co dělají studenti	Proč?	Cíl	Čas

4.7 Pracovní list (handout)

- základní studijní materiál (v NPK je to obvykle 1 list formát A4 s texty a obrázky)
- tento list je zásadní pomůckou v průběhu lekce pro lektora i studenta
- navíc je to materiál pro studenta, který si odnese z lekce a může s ním doma dál nějakým způsobem pracovat (např. opakování slovní zásoby)

Pracovní list musí být:

- přehledný
- jednoznačný
- srozumitelný
- jazykově korektní

Důležité pro lektora:

- po stanovení cíle pomáhá lektorovi při přípravě celé lekce a následně v průběhu lekce (může na handout odkazovat, může ukazovat obrázky či upozorňovat na cvičení a aktivity)
- při tvorbě handoutu může lektor vidět posloupnost jednotlivých aktivit a podle plánu lekce tuto posloupnost případně změnit

Důležitý pro studenta:

- pomáhá mu v průběhu lekce – student se má „čeho chytit, má se o co opřít“
- odnese si ho domů a může s ním dále pracovat

Pozitiva:

- všechno, co chce lektor student naučit má na jednom listu, kde má zároveň i strukturu lekce

Negativita:

- někdy příliš dlouhá technická příprava pracovního listu (hledání vhodných obrázků, příprava cvičení, ...)

5 Témata

Samozřejmou součástí každé lekce (nejen NPK) je stanovení tématu, a tím i stanovení cíle té které konkrétní lekce.

Témata jednotlivých lekcí jsou dána typem nabízených kurzů, popř. poptávkou zájemců o výuku cizího jazyka.

V průběhu dvou běhů KLDC jsme mohli zjistit soubor témat, která se částečně liší od souboru témat pro cizince žijící v České republice².

Témata podle preferencí:

- Cestování, turistika, dovolená – velký okruh témat, např.:
 - Kultura, historické památky
 - Orientace ve městě a doprava (Kde je...?, Jak se dostanu...?, Kolik stojí jízdenka?, Na letišti)
 - Ubytování a stravování
 - Zdraví a pojištění (zdravotní problémy na cestách)
 - Reálie
- Základní společenské fráze (pozdrav, poděkování, prosba) a socio-kulturní dovednosti
- Číslovky (cena, nákupy)
- Policie (problémy, pokuty)
- Domluva s cizinci na území ČR (zaměstnavatelé, nájemci bytů a nebytových prostor) a také výuka „vlastního“ jazyka dětí druhé a třetí generace
- Jazyk (z hlediska lingvistiky) a literatura (schopnost číst v originále)

Přes tyto preference někteří frekventanti kurzů KLDC sáhli také po „osvědčených“ tématech, např. rodina, barvy.

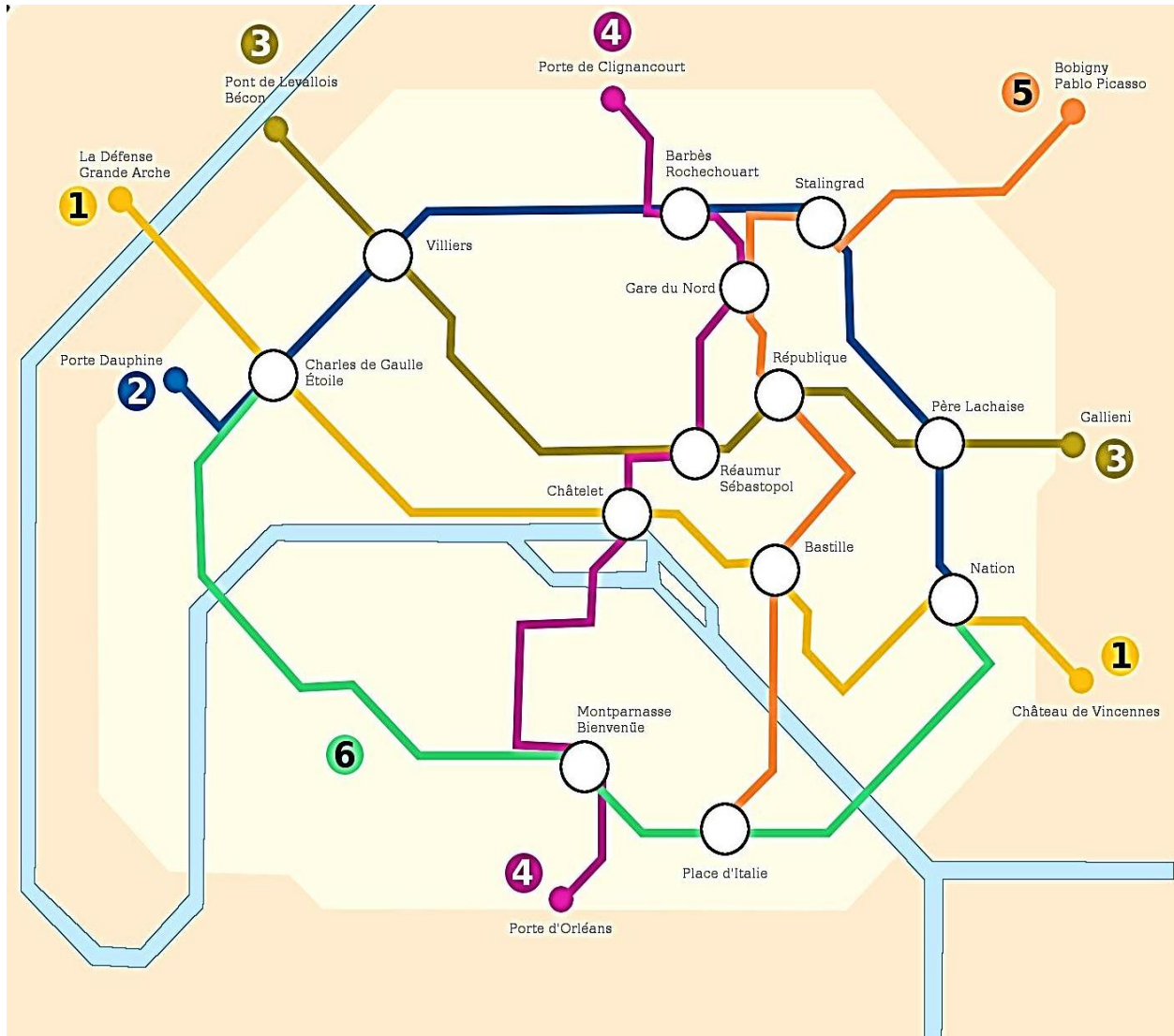
Naopak někteří „využili“ situace a přinesli na své lekce reálné pomůcky, např. plán centra Petrohradu, nebo plán pařížského metra.

² K výběru témat pro výuku cizího jazyka se vyslovilo cca 15 Čechů a jednotlivých lekcí se pak také zúčastnilo asi 10 cizinců žijících v České republice.

Např.

Ukázka z lekce Doprava (FJ)

Planduméto de Paris (simplifié)

Poznámka:

Jakýkoliv pláněk města nebo metra, autentický nebo vymyšlený, je dobrou pomůckou pro několik témat a následně i pro aktivity v lekcích, např. Doprava ve městě, Orientace, Minidialogy a fráze, Obchody, Volný čas apod.

6 Jazykové kompetence

- mezi základní jazykové kompetence pro úspěšné aktivní zvládnutí cizího jazyka patří:
 - čtení
 - poslech
 - psaní
 - mluvení
- +
 - výslovnost
 - gramatika
 - výuka slovní zásoby
 - výuka bez ZJ
 - výuka pomocí audiovizuální techniky
 - práce s chybou
 - sociokulturní dovednosti
- KLDC ukázal, že je nutné rozeznávat a klást větší pozornost při výuce konkrétního cizího jazyka na rozdílné jazykové kompetence (např. ruština vyžaduje větší důraz na psanou podobu jazyka → čtení, porozumění, slovní zásoba, proti vietnamštině, která klade velký důraz na výslovnost)
- při výuce jednotlivých kompetencí cizích jazyků platí jistá posloupnost: lektor směřuje svůj konkrétní cíl na jazykové aktivity před – při – po aktivitě

6.1 Čtení

- jazyková kompetence, která slouží k porozumění psaného textu, tj. k získání potřebné informace bez rozdílů, jestli se jedná o čtení nahlas, či „potichu“
- výběr mezi autentickým textem a uměle vytvořeným závisí opět na lektorovi
- cílem této kompetence není čtení samotné, ale dovést studenta k získání konkrétní informace, kterou může použít v reálné situaci
- více času a pozornosti zabere čtení např. při výuce ruštiny

Učení čtení můžeme rozdělit na tyto aktivity:

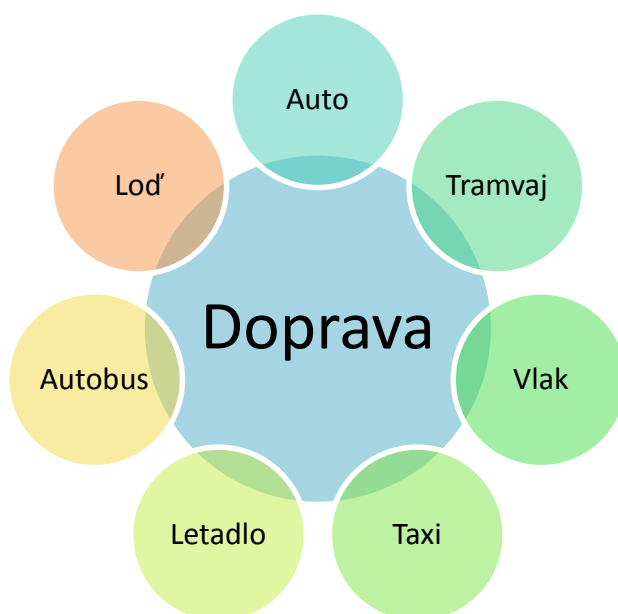
- **Před/netextové aktivity – motivace**

Tipy:

brainstorming, studenti hádají, o čem lekce bude podle slova či obrázku (*Kdo je to?, Co dělá?, Proč?*)

Např.

Ukázka z lekce Doprava (ČJC)

- **Při/textové aktivity – vnímání textu**

Tipy:

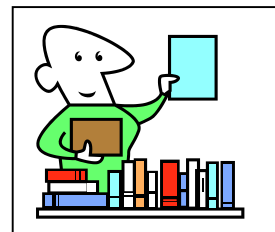
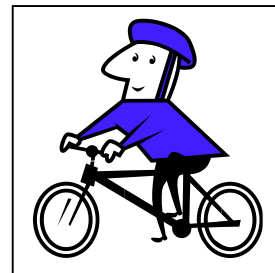
spojovačka (text s obrázkem), doplňování písmenek (podle nadepsaných obrázků, formou diktátu), skládání vět (přesmyčka, běhací diktát), otázky Ano x Ne

Např.

Ukázka z lekce Volný čas (RJ)

Читать книгу

Ездить на велосипеде

- **Po/textové aktivity – produkce**

Tipy:

- společná kontrola
- čtení nahlas
- předvedení dialogu
- převyprávění

Poznámky k výuce čtení:

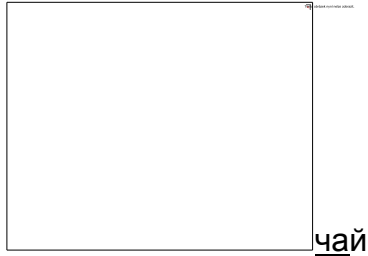
- příprava je náročná pro lektora na čas (jaký text; problém najít, či vymyslet autentický text vhodný pro začátečníka i pokročilého – to vše vyžaduje zkušenost lektora)
- lektor také musí volit slova, která může rychle vysvětlit (pomocí obrázku, gestem, známých slov)
- lektor musí mít připravenou aktivitu (text), aby to zvládl i začátečník
tip: dopisovačka jednotlivých písmen, ale s možností vidět „ta slova“ na tabuli nebo na pracovním listu; (aktivita vhodná i pro výuku psaní, mluvení, výslovnosti, slovní zásoby)

Напř.

Ukázka z lekce Rychlé občerstvení (RJ)

Напитки: чай - 1, кофе - __, сок - __, вода - __, пиво - __

1.

2.

-- ф --

- text, který lektor zvolí, může být pomůckou pro vyvození určitého gramatického pravidla

Напř.

Ukázka z lekce Rychlé občerstvení (RJ)

Продавщица: Здравствуйте! Чтожелаете?

Заказчик: Здравствуйте! Мне пиццу и воду, пожалуйста.

Продавщица: 35 рублей, пожалуйста.

Заказчик: Вот. Спасибо.

Продавщица: Пожалуйста. Приятного аппетита!

!!! -а ----> -у !!!
пицца: Пиццу, пожалуйста.

6.2 Poslech

- jazyková kompetence, která patří k těm nejobtížnějším z hlediska porozumění
- cíl: učit studenty především porozumění smyslu, obsahu sdělení, zachycení důležité informace, není nutné rozumět úplně každému slovu
- celá lekce je sice pro studenty „jeden velký poslech“, přesto můžeme tuto kompetenci trénovat
- poslech je aktivita, které se mohou zúčastnit všichni studenti bez rozdílu úrovně, liší se pouze instrukce (začátečník sleduje slova, pokročilý celé fráze)
- poslech může spojovat skoro všechny složky výuky

Učení poslechu můžeme rozdělit na tyto aktivity:

- **Před/poslechové aktivity – motivace**
 - lektor seznámí studenty se slovní zásobou a přiblíží jim kontext
 - lektor se zároveň snaží „zmírnit“ stres z této aktivity
- **Při/poslechové aktivity**
 - doplňování vynechaných slov v textu

Např.

Ukázka z lekce Pozvání na návštěvu (ČJC)

<p>Doplňte slova.</p> <p><i>pojďte / zvu / znáte / si / dáte / máme / někdo / mě / Posadte / Hodi</i></p> <p>Z __ vás s manželkou na návštěvu. ___ í se vám to v neděli?</p> <p>V kolik hodin m ___ přijít?</p> <p>Bude tam ještě __ kd _ ?</p> <p>Dobrý den, _ oj ___ dál.</p> <p>Odložte ___ .</p> <p>Z ___ e se?</p> <p>Těší ___ .</p> <p>Co si ___ e?</p> <p>P _ sa ___ se.</p>
--

- řazení obrázků či frází

Např.

Ukázka z lekce Na návštěvě (ČJC)

3.3 Jdeme na návštěvu. Který obrázek je první, který je druhý, třetí, čtvrtý, pátý a šestý?

Těší mě.

Posaďte se.

Znáte se?

Odložte si.

Co si dáte?

Pojďte dál.

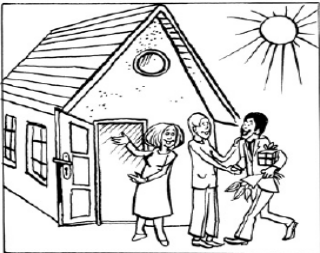
- porozumění situací na obrázku
- zaškrtování správných odpovědí (tzv. multiple choice)

Např.

Ukázka z lekce Společenský život (ČJC)

Co je lepší?

NÁVŠTĚVA,

NEBO VEČÍREK?

Na návštěvu chodíme

- v 9 hodin ráno
- o víkendů ve 4 hodiny odpoledne
- v 9 hodin večer

Na večírek chodíme

- v 9 hodin ráno
- o víkendů ve 4 hodiny odpoledne
- v 7 hodin večer

Na návštěvu zveme

- svou rodinu
- svého kolegu z práce
- svého spolužáka
- svého souseda

Na večírek zveme

- svou rodinu
- své kolegy z práce
- své spolužáky
- své milé sousedy

Na návštěvě

- jíme sušenky a pijeme vodu
- jíme sušenky a pijeme kávu nebo čaj
- pijeme alkohol

Na večírku

- nepijeme nic
- pijeme kávu
- pijeme čaj
- pijeme pivo
- pijeme všechno

Na návštěvě

- tancujeme
- zpíváme
- čteme knihu
- si povídáme

Na večírku

- si povídáme, hrajeme na kytaru, zpíváme a tancujeme
- čteme knihu

Na návštěvu zveme

- málo lidí, protože si chceme hodně povídat
- hodně lidí, protože chceme být veselí

Na večírek zveme

- málo lidí, protože si chceme hodně povídat
- hodně lidí, protože chceme být veselí

- zaškrtování slov, která studenti slyší
- označení správných odpovědí ano/ne

Např.

Ukázka z lekce Obchod, nákupy (ČJC)

1.	Můžeme koupit v restauraci šampon?	ANO NE
2.	Můžeme si dát oběd v restauraci?	ANO NE
3.	Můžeme koupit v papírnictví kávu?	ANO NE
4.	Můžeme koupit v potravinách sýr?	ANO NE
5.	Můžeme koupit v trafice cigarety?	ANO NE
6.	Můžeme koupit v zelenině jablka?	ANO NE

- **Po**/poslechové aktivity
- kontrola, oprava
- přečtení celého textu, slov, frází

Tipy:

- lektor sám čte text, diktát, doplňovačku – zvolte vhodné tempo, vyslovujte pečlivě + doplněk: volte vhodná gesta
- lektor předřikává slova/fráze a studenti opakují
- poslech nahrávky (mluvený text, píseň, autentický text, sami studenti)
- poslech s využitím filmu (CD, ukázka, scénka)
- popis scény
- dopisování slov do přepisu textu filmu
- přiřazování replik
- při přerušování filmu mohou studenti hádat, co bylo, nebo co bude

Problémy při výuce poslechu:

- selhání techniky (dobré vše vyzkoušet předem), špatná kvalita, zhoršené podmínky v místnosti (šum, hluk z okolí)
- nepozornost při poslechu – lektor musí studenty motivovat, připravit je k poslechu, musí připravit vhodné úkoly během poslechu
- pozor na příliš těžký text

6.3 Psaní

- psaní ve výuce slouží především k zaznamenání si nových slov, výslovnosti, různých poznámek v průběhu lekce, ale v současné době málokdo píše rukou, takže tato kompetence může způsobit studentům problémy
- velké problémy může zapisování nastat u studentů, kteří neovládají latinku, či např. azbuku, lektor musí počítat s delším trváním jednotlivých aktivit a s případným opakováním písmen

Tipy:

- opisování z tabule a následné dopisování do pracovního listu
- doplňování písmen (viz příklad v odstavci 5.1), slabik, slov
- vyplňování různých formulářů (jméno, adresa, národnost, profese), dotazníků, anket

Např. Ukázka z lekce Česká pošta (ČJC)

Podací lístek

Vyhrazeno pro služební údaje pošty:

Odesílatel		
Adresát		
Dobírka Kč		Cena Kč
Druh zásilky	Hmotnost	Výplně
Podací číslo	Poznámka	Placeno v hotovosti

11-036 (02-99)

- psaní samostatných krátkých textů (pozdrav, přání, pozvání, odpověď)
- psaní diktátů (nutné se studenty předem probrat slovní zásobu)
- přepis textů, např. se změnou osoby, místa, času apod.

Doporučený postup:

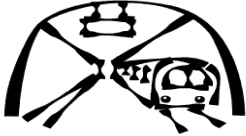

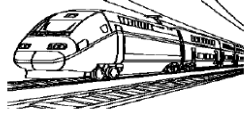
- abeceda (bez rozdílu jazyka) visí v učebně na viditelném místě, nebo je umístěna přímo na pracovním listu, v případě nepochopení slouží jako rychlá a dostupná pomůcka, která pomáhá lektorovi i studentům

Напр.

Ukázka z lekce Doprava (UJ)

1. Транспорт

машина, автобус, поїзд, корабель, трамвай, метро

 м _ _ _ на	 а _ т о _ у _	 _ _ _ _ о
 к _ р _ б _ л _	 _ р _ м _ а _	 п _ _ з _

2. Де це?

1. трамвай 2. автобус 3. поїзд 4. корабель 5. машина	А) вокзал Б) автостанція В) порт Г) гараж Д) зупинка(трамвайна)
--	---

3. Як ви йдете?

На чому?		Чим?
машина	машині	машиною
автобус	автобусі	автобусом
поїзд	поїзді	поїздом
корабель	кораблі	кораблем
трамвай	трамваї	трамваєм
метро	метро	метро

A	a	а
Б	б	b
В	в	v
Г	г	h
Ґ	ґ	g
Д	д	d
Е	е	e
Є	є	je
Ж	ж	ž
З	з	z
И	и	y
І	і	i
Ї	ї	ji
Й	й	j
К	к	k
Л	л	l
М	м	m
Н	н	n
О	о	o
П	п	p
Р	р	r
С	с	s
Т	т	t
У	у	u
Ф	ф	f
Х	х	ch
Ц	ц	c
Ч	ч	č
Ш	ш	š
Щ	щ	šč
Ь	ь	
Ю	ю	ju
Я	я	ja

6.4 Mluvení

Často rozumím skoro všemu, ale nemůžu reagovat, odpovědět, prostě nemůžu mluvit.

(z potřeb skoro každého druhého cizince, který se učí češtinu)

- pro všechny účastníky výuky cizího jazyka patří mluvení k nejdůležitější složce studia a k také nejvíce žádané kompetenci ze strany studentů
- výuku mluvení řídí lektor, který zároveň zadává přesné instrukce, cíl této aktivity – student mluví (slova, fráze, reakce)
- důležité při mluvení: lektor, popř. ostatní studenti, musí dát mluvčímu dostatečný čas k vyjádření myšlenky, reakce (spěch, rychlost, výkřiky nejsou žádoucí)

Doporučení:

- lektor při mluvení nesmí zapomínat na správnou výslovnost
- nutné je také v mnoha jazycích dbát na formální x neformální sdělení, na nácvik adekvátních reakcí v různých situacích, na společenské fráze a jejich vhodnost

Tipy:

- otázka - odpověď
- popis obrázků, situací
- dialogy – přehrávání, předvádění, obměňování

Upozornění:

Lektor si musí dát ale pozor, aby se ve zmíněných aktivitách student nedostal do role, ve které se v reálné situaci pravděpodobně neocitne, takže nehraje roli např. lékaře, nebo policisty.

6.5 Výslovnost

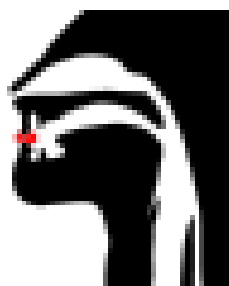
- správná výslovnost je důležitá jazyková dovednost, která je bezprostředně spojena s mluvením a která usnadňuje porozumění, napomáhá srozumitelné a pochopitelné komunikaci

Doporučení:

- v rámci lekce využívá lektor všechny různé možnosti a aktivity, na kterých může trénovat a zlepšovat výslovnost
- lektor zároveň opravuje výslovnost studentů, ale musí zvolit citlivý způsob, ne na úkor situace, kdy student sám sděluje, vymýšlí, vytváří otázky, odpovědi, doplňuje slova

Tipy:

- lektor pro nácvik správné výslovnosti může využít výslovnost jednotlivých hlásek, slabik, celých slov a frází v rámci lekce (čeština: zpěv [spjef], ruština: Ева [jeva], francouzština: la montagne [la montaň], španělština: Juan [chuan])
- lektorovi i studentovi někdy pomůže obrázek, na kterém je znázorněna poloha jazyka a rtů

čeština: M, B, P

- poslechová cvičení, a s tím spojený nácvik výslovnosti a výběr správné (smysluplné) varianty (*huť : chuť, hlad : chlad, práva : pravá, jsem : sem*)

Např.

Označte variantu, kterou slyšíte

Dana	dána		naší	naši
ráda	rada		val	vál
hlasy	hlásí		stoupa	stoupá
kropící	kropící		piji	pijí
směle	smělé		sliby	slíbí
z domu	z domů		lečí	léčí

Dana	naší
ráda	val
hlásí	stoupa
kropící	pijí
směle	sliby
z domu	léčí

- opakování (opakování po lektorovi, nebo pomocí audiovizuální techniky)
- recyklace slov i frází (použití i v jiných kontextech), tvorba asociací
- jazykolamy, písně, říkánky, hádanky

Např.

ČJ: Strč prst skrz krk.

RJ: Наша река широка, как Ока. Как — как Ока? Так — как Ока. Как Ока широка наша река.

FJ: Je suis ce que je suis et si je suis ce que je suis, qu'est-ce que je suis?

- ve spojení s psaním aktivity typu „běhací diktát“ (viz čl. 6 Aktivity) či „šibenice“

6.6 Gramatika

- výuka gramatiky je v tzv. otevřeném kurzu omezena na minimum, protože důraz je především kladen na výuku praktické slovní zásoby a reálných frází ihned použitelných v určité konkrétní situaci
- efektivita výuky gramatiky je v tomto typu kurzu velice malá, přesto ...
- gramatiku od výuky jazyka nemůžeme úplně vynechat, či ji dokonce ignorovat
- gramatika: pravidla a různé poučky nejsou tudíž cílem lekce, ale napomáhají vytvářet další analogie a další správné konstrukce v rámci různých témat

Doporučení:

- gramatické jevy je nutné procvičovat v různých typech cvičení tak, aby si studenti nenásilnou formou osvojili určitý gramatický jev, který napomáhá ke správnému vyjadřování
- při vysvětlování gramatiky musí také lektor dávat pozor na použití termínů (ne všichni studenti znají lingvistickou terminologii; někdy stačí např. pro prepozice použít spojení *krátké* nebo *malé slovo*)
- v handoutu je možné přímo použít gramatickou tabulku, kterou lektor vysvětlí a následně se studenty procvičí

Např.

Ukázka z lekce Orientace ve městě (UJ)

Як ви їдете?

На чому?		Чим?
машина	машині	машиною
автобус	автобусі	автобусом
поїзд	поїзді	поїздом
корабель	на кораблі	кораблем
трамвай	трамваї	трамваєм
метро	метро	метро

6.7 Výuka slovní zásoby

- jedním z prvních kroků lektora po zahájení lekce, by mělo být seznámení studentů se slovní zásobou, která bude v lekci používána
- lektor může zvolit nejdřív samostatná slova, nebo spojení slov, která předcházejí spojením, jež budou používána v lekci v rámci konkrétní situace

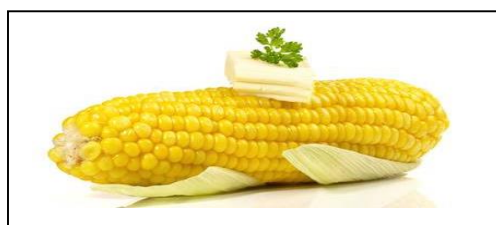
Tipy:

- jednotlivá slova
 - obrázky (*auto, autobus, tramvaj, metro, kolo, ...*)
 - kartičky (možnost: na rubu kartičky je dané slovo napsané)
 - aktivity: slovní mapa, chňapačka, chodička, bafačka, pexeso, kreslení obrázků
- mini fráze
 - obrázek + otázka
(použití stejného obrázku, ale otázka i odpověď poněkud změněna z *Co je to?* na *Jak/Čím jedete?* a odpověď: *Auto. na Jedu autem.*)
 - aktivity: doplňování slov
- postup až k „velkým“ frázím typu: *Do práce jezdím každé ráno metrem.*
 - aktivity: doplňování a obměňování dialogů, samostatný popis obrázků, prezentace frází a dialogů

Např.

Ukázka z lekce Rychlé občerstvení (RJ)

→ Что это?

кукуруза

→ Что желаете? – Мне, пожалуйста, кукурузу.

→ Что тебе нравится? – Я люблю кукурузу.

6.8 Výuka bez zprostředkujícího jazyka

- tomuto typu výuky také říkáme přímá metoda
- ve skupině mohou být studenti různých národností a jeden jazyk z různých důvodů „nestačí“, takže si musí lektor pomoci jiným způsobem

Co nám tedy pomůže?

- obrázky, video
- gesta
- pracovní list
- opakování
- předvádění, přehrávání situací

Problémy:

- lektor řeší v tomto případě hodně otázek (viz předchozí kompetence)
- výběr slov a frází, a kolik je dost?, hodně slov bez situace?, nebo pár slov s porozuměním v konkrétní situaci?
→ při rozhodování nám určitě pomůže přesné stanovení cíle lekce
- velkým problémem je psaní v případě, že učený cizí jazyk nepoužívá latinku proti studentům, kteří ji znají, nebo, i když ji používá, výslovnost jednotlivých hlásek může být značně odlišná, takže: jak bude psát lektor?, použije transkripci nebo originál?

Např.

Dobrý den!

Kon'nichiwa!, nebo こんにちは! ? (japonština)

Zdravstvuyte!, nebo Здравствуйте! ? (ruština)

→ lektoři KLDC v rámci praxe vyřešili tento problém např. tak, že použili transkripci pod textem, nebo v poznámce pod čarou; nebo lektor hebrejštiny se rozhodl nejprve všechny naučit číst

Např.

RJ: бегать [begatʲ]

FJ: La voiture [la vuatür]

Hebrejštiny: Alef – א

6.9 Výuka jazyka s použitím audiovizuální techniky

V současné době moderní technologie změnila možnosti použití audiovizuální techniky nejen při výuce cizích jazyků. Staly se nepostradatelnou součástí výuky, příjemnou změnou a obohacením. Zdá se, že klasickým černým tabulím a křídám „odzvonilo“, ale ..., víte, jaký je rozdíl např. mezi diaprojektorem, videoprojektorem, interaktivním projektorem a interaktivní tabulí, projektorem s krátkou projekční vzdáleností, či zpětným projektorem, a umíte je bez problémů používat?

Lektor se nemusí vyznat ve všech těchto technických vymoženostech, jenže může, či spíše musí si zjistit, jaká technika je k dispozici v místě výuky a zajímat se o její použití a možnosti.

K základním pomůckám můžeme zařadit:

CD přehrávač

- vybrat, připravit a pustit nahrávku v lekci je nezbytnou součástí přípravy lekce
- lektor si musí dobře promyslet, zda a jakou nahrávku do lekce zařadí

- výhody:
 - studenti slyší i někoho jiného než lektora
 - nahrávku lze použít pro různé typy cvičení (např. doplňování slov, procvičení slovní zásoba, hledání informací, nebo pro nácvik správné výslovnosti)

- problémy:
 - technické: přehrávání „najednou“ nefunguje, nebo poslech ruší slabá hlasitost, nebo šumy v místnosti
 - nahrávka je neúměrně dlouhá, instrukce lektora, co mají studenti sledovat, je nejasná a nekonkrétní apod.

PC, diaprojektor, interaktivní projektor/interaktivní tabule

- podobně jako u nahrávky, i tady platí vhodnost výběru pro konkrétní lekci, pro konkrétní téma

- výhody:
 - spojení obrazu a zvuku je při výuce přínosné, student si více pamatuje
 - u různých témat je dobré „přehrát“ dialog, ale co udělat v případě, když je lektor jeden? – můžeme si sice pomoci nakreslenou figurkou, nebo hračkou, ale videoukázka reálné situace je jistě vhodnější

- opět lze použít pro různá cvičení, např.:
 mluvení: video pustíme bez hlasu – studenti hádají téma, hádají, co asi které osoby říkají, fabulují situace, přehrávají viděné situace, opakují slova/fráze
 psaní: zapisují si informace, doplňují je do cvičení, odpovídají na otázky
 čtení: video lze pustit bez hlasu s přidáním titulků
 poslech: nácvik porozumění a výslovnosti, nácvik slovní zásoby a celých frází v určitých situacích

Kamera

- dobrá pomůcka pro vytváření vlastních videí
- pomůcka pro zpětnou vazbu (lektor si může nahrávat celou lekci a následně ji vyhodnotit se všemi plusy a mínusy)
- použití přímo v lekci: určitou situaci si mohou studenti vyzkoušet přímo v lekci a pak společně vyhodnotit

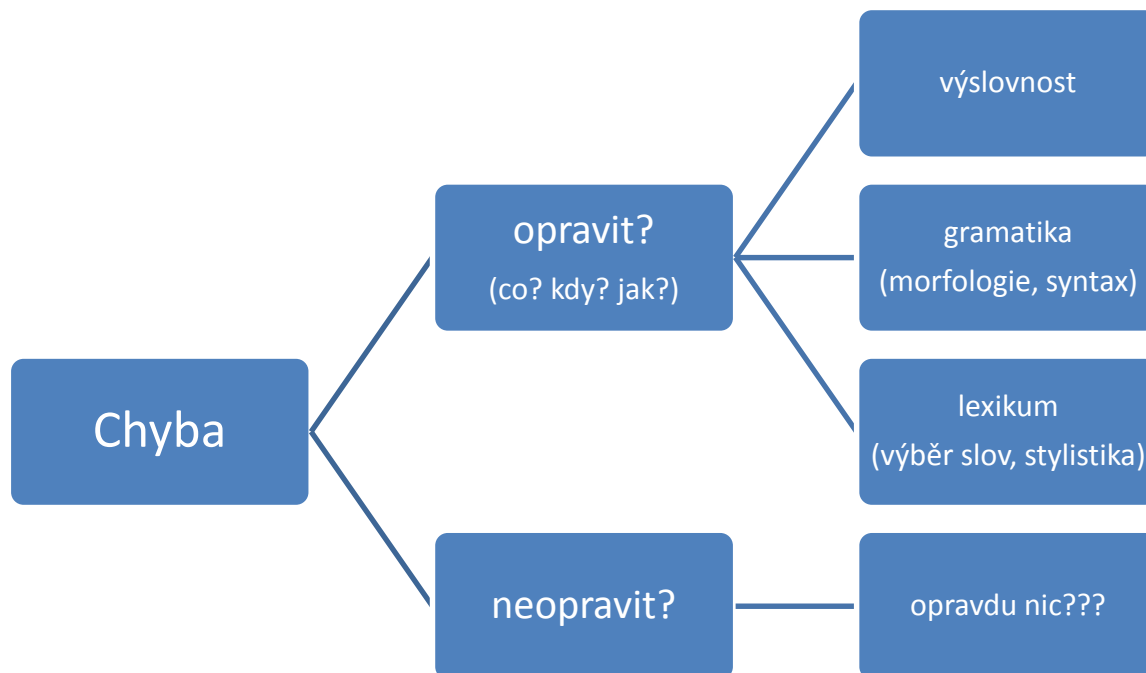
Technické problémy:

- lektor neumí dobře ovládat technické pomůcky; navíc některé vyžadují speciální školení
- audiovizuální technika při výuce selže („*když to nejvíc potřebuju, tak to prostě nefunguje*“)

Tipy:

- není k dispozici nahrávka/video, kterou lektor potřebuje, nebo která by se mu hodila do lekce? – není nic jednoduššího, než si takovou nahrávku/video pořídit sám
- lektor sám, nebo s pomocí (další lektor, kamarád, rodina), „vyrobí“ text/video např. na mobilu, na kameře

6.10 Práce s chybou

Co musí dělat lektor, jak může pracovat s chybou:

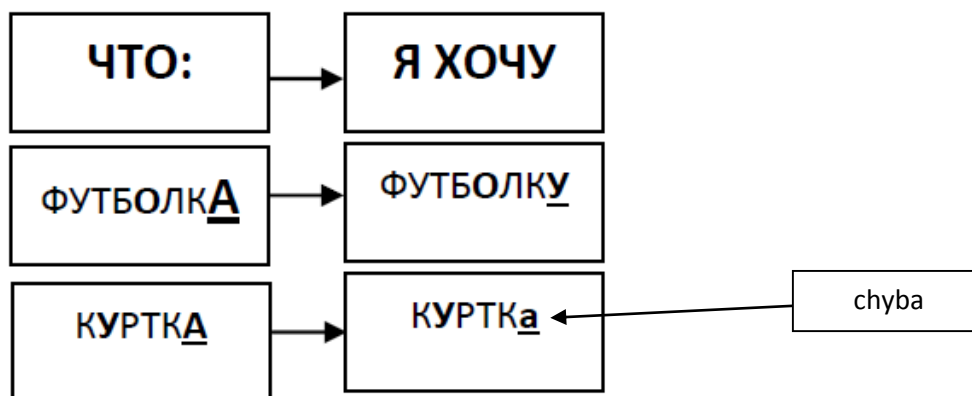
- lektor přes veškerou svou snahu musí počítat s tím, že student udělá chybu, takže ji musí nejdříve identifikovat, pak se musí rozhodnout, v jakém momentu chybu opraví a také si musí promyslet, jakým způsobem studenta opraví

Identifikace chyby:

- výslovnost
 - lektor by měl vědět, zda chyba není výsledkem špatné výslovnosti studenta vůbec (tj. špatná výslovnost i v rodném jazyce)
 - lektor musí zvážit, jestli chyba ve výslovnosti brání porozumění, či nikoliv
 - některé výslovnostní chyby způsobují změnu významu, tudíž mohou vyvolat nepřiměřenou odezvu nejen lektora, ale i pokročilejších studentů (smích); v takových případech je na místě reakce lektora, který může situaci vysvětlit a uvést vše na pravou míru
- gramatika
 - opět je na úvaze lektora, zda chybu i proti správnému porozumění opraví, nebo ne (*Jdu do restaurace. – Jsem na restauraci./Jsem v restaurace.*); pokud je ale v lekci nácvik směru nebo místa, je nutné na chybu upozornit (např. na pracovním listu nebo na tabuli je uvedeno *-e* → *-i* = *Jsem v práci, v restauraci.*) a požadovat po studentovi opravu, popř. opět vše vysvětlit

Např.

Ukázka z lekce Nákup oděvů (RJ)

- lexikum
 - slovní zásoba a její přiměřené a vhodné použití v kontextu závisí v lekci na lektorovi
 - výběru slov a slovních spojení samozřejmě lektor - rodilý mluvčí dobře rozumí, ale dokáže je také správně vysvětlit, když student použije např. v případě prosby *Chci ...* proti *Чтѐл bych, просим ... ?*
- písemný projev
 - lektor opravuje všechny chyby (doporučení: nepoužívejte červenou tužku)
 - důležité pro zadání psaného úkolu: úkol je jasný z hlediska obsahu i z hlediska rozsahu (lektor upozorní, že není důležité např. použít množné číslo, nebo jiný čas)

Problémy:

- lektor opraví studenta příliš rychle bez šance, aby se student opravil sám
- do opravy lektora „skáče“ pokročilejší nebo aktivnější student
- studenti se smějí, špatně si napovídají, dělají chyby záměrně
- student se stydí, nechce mluvit, aby neudělal chybu
- student reaguje na chybu negativně, urazí se či vyvolá konflikt
- student nerozumí chybě, kterou udělal, nebo ji úplně ignoruje, nepovažuje ji za důležitou
- lektor sám udělá chybu, směje se, nevysvětlí chybu, veřejně označí „viníka“
- lektor je lhostejný k chybám studentů, chyb si nevšímá, pokračuje v lekci bez opravování

Doporučení:

- lektor opravuje chyby pozitivně, vysvětlí, že oprava je k prospěchu porozumění, že to vlastně student umí dobře a rozumí, ale právě teď se mu to nepříliš povedlo
- lektor používá vhodná gesta a slova („nekroutí nevěříce hlavou“)
- pozor na demotivaci studenta – oprava ve chvíli, kdy se sám účastní dialogu, vytváří otázky a odpovědi, apod., není úplně na místě, pokud není přímo předmětem výuky a jasným cílem je korektní odpověď
- lektor si poznamená chyby a pak je vysvětlí obecně, ne upozorňováním a už vůbec ne zesměšňováním konkrétního studenta
- nezapomeňte, že hlavním kritériem je srozumitelnost, pocit studenta, kterému okolí rozumí, pocit, že může říct vše, co potřebuje, a reakce na jeho sdělení je adekvátní

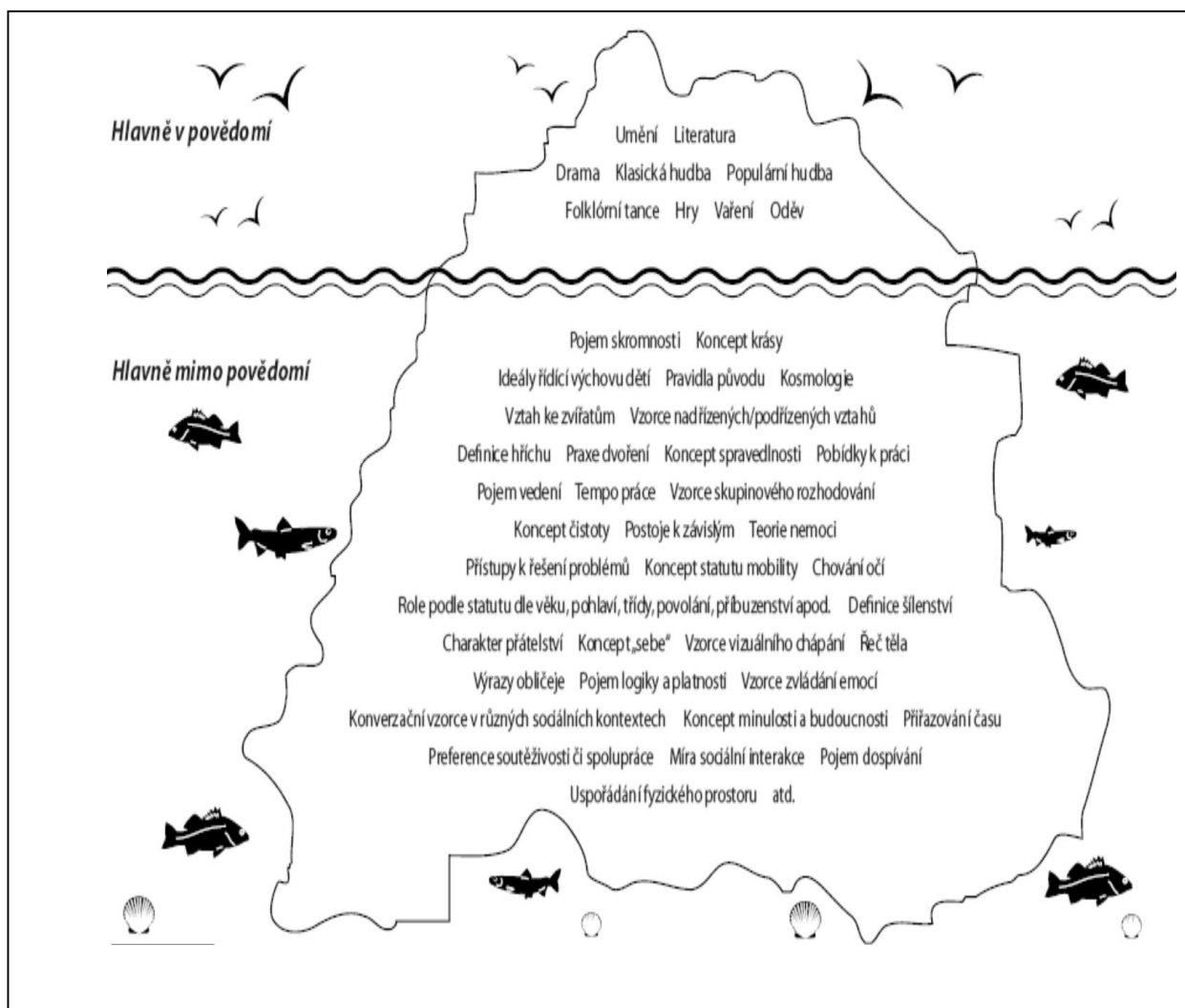
6.11 Sociokulturní dovednosti (SKD)

Odlíšný etnický nebo národnostní původ s sebou přináší také odlišné zvyky, obyčeje, vzorce chování, tradice, normy a hodnoty.

Setkání s majoritní populací, která se jinak chová, vyznává odlišné hodnoty a dodržuje jiná pravidla, způsobuje nově příchozím nemalé potíže, často i tzv. kulturní šok.³

Lektor by měl mít přiměřené znalosti o společenském, kulturním i historickém prostředí, ze kterého studenti pocházejí. Pomáhá mu to pochopit některé reakce studentů na běžné i specifické reakce v komunikačním procesu.

Mnohé reakce (lektora i studenta) nám pomůže vysvětlit a pochopit tzv. ledovcový model kultury⁴:

Z toho vyplývá, že:

³ In článek Sociokulturní odlišnost na <http://www.inkluzivniskola.cz/kdo-odkud-prichazi-do-cr/sociokulturni-odlisnost>

⁴ česká verze: T kit - Interkulturní učení; Rada Evropy 2000; český překlad NIDM MŠMT 2007.

http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/documents/Publications/T_kits/4/Czech/T-Kit_4_cs.pdf

znalost SKD:

- umožňuje a zároveň usnadňuje reakci v komunikaci, odstraňuje bariéry ve vztazích se zástupci většinové společnosti, dodává pocit jistoty, posiluje soběstačnost a sebevědomí

a neznalost:

- způsobuje nedorozumění, zmatek, popř. urážku, pohoršení

Příklady vhodných témat pro zařazení SKD do výuky:

- seznámení (vykání/tykání, podání ruky, pozdravy, ...)
- instituce (telefonování, domluvení termínu, pohovor, ...)
- návštěva (pozdání, termín, dárek, občerstvení, přezouvání, ...)
- psaní – dopis, e-mail, pozvánka, odpověď (formální/neformální)

Typy aktivit:

- obrázky, obrázkové příběhy
- předvádění modelových situací
- aktivity typu, co řeknete, když ...

7 Aktivity⁵

Některé aktivity již byly zmíněny v předchozích částech této příručky. Některé se opakují, protože mohou sloužit k nácvičce několika jazykových dovedností. Každá aktivita je použitelná pro více témat a každou aktivitu lze dále rozvíjet a modifikovat podle potřeb cíle lekce.

Aktivity zde uvedeny jsou pouhou ilustrací nepřehledného množství všech možných aktivit, slouží jako inspirace pro lektora při tvorbě lekce.

Vybrané aktivity byly zařazeny do této příručky na základě osvědčených a ověřených postupů na mnoha lekcích NPK, na jejich oblíbenosti jak u studentů, tak i u lektorů, a také aby byly použitelné pro více témat.

Hlavní zásada: lektor nemůže a nesmí nikdy nikoho nutit do žádné aktivity a rovněž v takovém případě nesmí studenta kritizovat či jakkoliv odsuzovat.

Abeceda

- abecedu lze využít pro zorganizování různých seskupení studentů v aktivitách (rozdělení podle jména, země původu, profese; viz aktivita Kruh)

Diktát s použitím abecedy

Pro: začátečník i pokročilý

Cíl: student dokáže analyzovat první hlásku, následně spojit s písmenem, zapsat, při kontrole přečíst (aktivita vhodná pro rozvoj všech jazykových kompetencí: psaní, poslech, čtení, mluvení)

Typ aktivity: individuální aktivita

Čas: cca 10 minut

Pomůcky: kartičky s písmenky abecedy, min. 2 slova od každého písmenka

Popis:

- lektor nahodile rozdá studentům kartičky s písmenky abecedy, nebo jim je prostě přidělí, podle počtu, nejlépe alespoň dvě písmenka

⁵ Poznámka: Aktivity jsou řazeny abecedně pro rychlejší a pohodlnější vyhledávání.

- lektor nejdříve předvede princip aktivity, má kartičku a říká slova, když přijde na řadu slovo s jeho počátečním písmenkem, zapíše si to slovo
- poté, co se lektor ujistí, že všichni studenti pochopili, co bude následovat, začne samotný diktát
- závěr:
lektor může před kontrolou ještě jednou všechna slova zopakovat, pak postupně říká písmena abecedy a studenti, kteří ta písmenka mají, říkají slova z diktátu

Vhodná témata:

slovní zásoba podle tématu lekce (ovoce: avokádo, banán, citron, ...)

Doporučení:

Nezoufejte, jestliže nenajdete na každé písmeno vhodné slovo, to není ten pravý cíl této aktivity.

Diktát s běháním, tzv. **běhací diktát**

Pro: začátečník i pokročilý

Cíl: student si pamatuje kousek textu, umí ho přečíst a reprodukovat (aktivita vhodná pro rozvoj všech jazykových kompetencí: psaní, poslech, čtení, mluvení)

Typ aktivity: skupinová aktivita

Čas: cca 15 minut

Pomůcky: text zaměřený na téma a cíl lekce

Popis:

- lektor upevní text nejlépe mimo prostor výuky
- lektor rozdělí studenty podle počtu do skupinek
- každá skupinka dostane papír, na který jeden ze studentů bude zapisovat přinášené informace
- lektor vysvětlí, co budou studenti dělat: po jednom budou chodit k textu, budou se snažit si zapamatovat co nejvíc, to následně říct zapisujícímu kolegovi, pak půjde další student ze skupinky
- aktivita končí, když má některá ze skupinek celý text
- závěr: kontrola – čtení, poslech, porozumění

Chňapačka

Pro: začátečník i pokročilý (záleží na tématu)

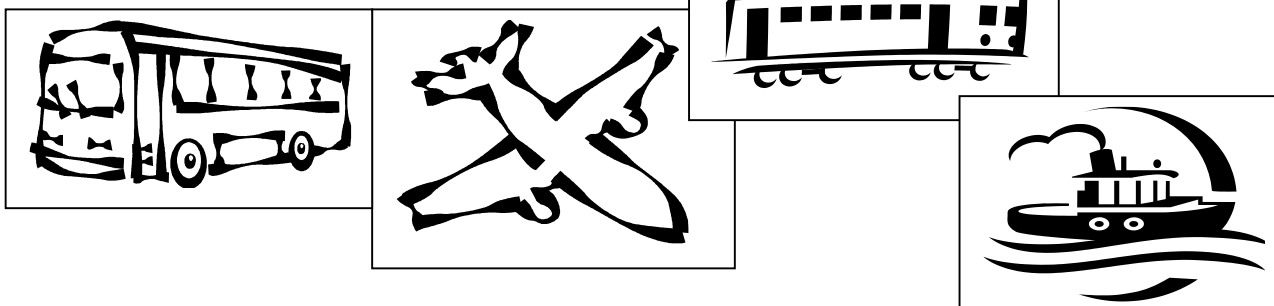
Cíl: zábavnou formou procvičit a upevnit slovní zásobu

Typ aktivity: skupinová aktivita

Čas: od 10 minut

Pomůcky:

- kartičky s obrázky podle tématu

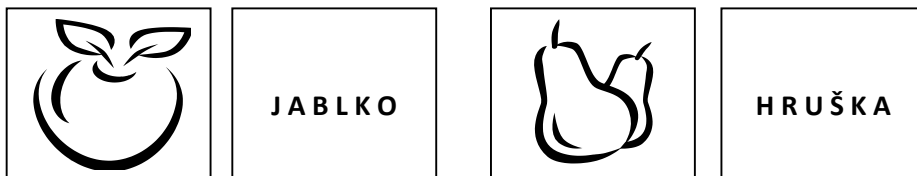
- kartičky s obrázky i slovy
- stůl, kolem kterého mohou všichni studenti sedět nebo stát tak, aby dosáhli na kartičky rozložené na stole

Popis:

- lektor rozloží kartičky na stole a řekne slovo, hledá příslušnou kartičku, když ji najde, tak po ní „chňapne“ a nechá si ji
- lektor pak říká slova podle kartiček a studenti „chňapají“
- závěr:
hra končí, když už na stole není ani jedna kartička, lektor pak může vzít všechny kartičky a ještě jednou je postupně rozložit po stole, studenti mohou opakovat slova po jednom nebo společně – aktivita vhodná pro nácvik správné výslovnosti

Varianta:

- kartičky s obrázky mají na druhé straně napsané i příslušné slovo, takže je studenti mohou využít pro kontrolu správnosti, ale také lektor může zorganizovat aktivitu „**obracečka**“; lektor říká slova a studenti obracejí kartičky

- lze mít připraveny dvě sady – obrázky a slova, studenti pak rychle hledají obě varianty

Vhodná témata:

jídlo, oblečení, doprava, byt, barvy, profese, budovy ve městě, tělo, oddělení v nemocnici, čísla

Doporučení:

je vhodné v lekci používat stejné obrázky (tabule, aktivita, pracovní list)

Chodička

- aktivita, která nabízí k procvičování a trénování vlastně čehokoliv (rozvoj všech jazykových kompetencí, gramatiky, výslovnosti) a skoro jakýchkoliv témat (profese, jídlo, oblečení, volný čas, denní aktivity v různých časech, služby, závady, doprava, město, domlouvání termínu, pozvání, atd.)

Pro: začátečník i pokročilý

Cíl: rozmluvení (každý musí promluvit, alespoň jedno slovo)

Typ aktivity: student – student, střídání

Čas: 10 – 15 minut

Pomůcky: kartičky s obrázky nebo se slovy

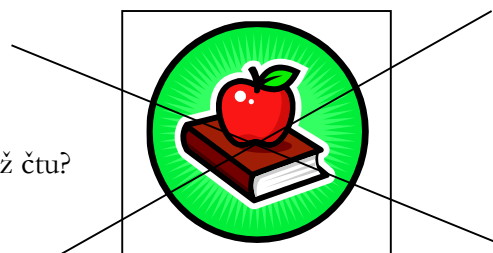
Popis:

- lektor předvede dialog s jednou kartičkou (jako partner v komunikaci může samozřejmě pomoci druhý lektor, nebo pokročilejší student, nebo panáček na tabuli)
- lektor rozdává studentům kartičky, studenti poté chodí a mluví s dalšími, po ukončení dialogu si kartičky vymění a hledají nového partnera pro další dialog
- lektor chodí mezi studenty, také se aktivně zúčastňuje dialogů, pomáhá začátečnickům, s pokročilými vede složitější rozhovor, popř. vyměňuje kartičky

Doporučení: kartičky musí být jednoznačné

Např.

Mám rád jablko, nebo rád čtu, nebo rád jím jablko, když čtu?

Kruh + míček, klubíčko

Pro: začátečník i pokročilý (záleží na tématu)

Cíl: procvičení a upevnění slovní zásoby či frází

Typ aktivity:

- aktivita vhodná k zařazení kdykoliv v lekci
- úvod: uvolnění, rozehtání
- po částí lekce, ve které se student učili novou slovní zásobu, nové fráze
- závěr: zopakování nového
- skupinová (promluví všichni studenti a navíc jsou fyzicky aktivní)

Čas: cca 10 minut

Pomůcky: 1 – 2 míčky, klubko

Popis:

- lektor vyzve studenty, aby vstali a vytvořili kruh (při větším počtu dva menší kroužky)
- lektor hodí míček jednomu studentovi s otázkou, student odpoví, lektor naznačí, aby podobně hodil míček dalšímu

Varianty:

- míček si mohou studenti podávat
- po každé odpovědi vrací student míček vždy lektorovi
- místo míčku lze použít klubíčko, lektor drží konec a hází, student, který chytil a odpověděl, hází dál, ale drží vlnu na svém místě (uprostřed kruhu by tak měla vzniknout „pavučina“)
- kruh bez míčku, např. studenti vytvoří kruh podle abecedy, podle začátečních písmen svých jmen nebo států, odkud pocházejí, a pak spolu podle pokynů lektora mluví s pravým nebo s levým sousedem, popř. si studenti vyměňují místa přes kruh

Vhodná témata:

čísla, časové údaje, otázka – odpověď, jídlo, byt, ...

Doporučení:

Pro aktivitu vyberte lehký ne příliš velký míček, popř. nafouknutý balónek.

Lámaný dialog, nebo věta

Pro: začátečník i pokročilý

Cíl: pochopení, opakování a upevnění frází, rozvoj poslechu

Typ aktivity: párová, nebo skupinová aktivita

Čas: cca 15 minut

Pomůcky: rozstříhané dialogy

Popis:

- lektor rozdělí studenty do dvojic a každé dvojici dá rozstříhaný dialog, který musí seřadit
- lektor chodí mezi studenty, kontroluje, příp. vysvětluje

Varianta:

- lektor rozdělí studenty do dvou skupin, jednu skupinku pošle za dveře a ve druhé každému studentovi přidělí jednu repliku
- studenti ve třídě opakují pořad jen tu svoji repliku, než je druhá skupinka seřadí do smysluplného dialogu

Vhodná témata:

rozhovory v rámci různých témat, např. seznámení, bydlení, koníčky, rodina, pracovní pohovor, jednání na úradě, domlouvání termínu

Portrét, neboli „muchlovačka“

Pro: začátečník i pokročilý

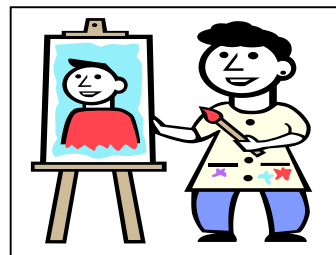
Cíl: uvolnění, rozehtání, seznámení se

Typ aktivity: úvodní skupinová aktivita

Čas: cca 15 minut

Pomůcky: listy papíru

Popis:

- lektor vyzve studenty, aby vstali, vzali si tužku a vytvořili kruh, všem pak rozdá jeden list papíru
- lektor nakreslí rámeček a nakreslí sám sebe s nějakým typickým znakem (náušnice, brýle, dlouhé vlasy, atp.), vyzve studenty, aby to udělali také, pak všichni zmuchlají svůj portrét a hodí ho doprostřed kruhu
- lektor ukazuje, že si každý má vzít jeden zmuchlaný papír a podle portrétu najít svého spolužáka, když ho najde, zeptá se ho, např. jak se jmenuje, po odpovědi napíše jméno pod portrét a opět zmuchlá a opět zahodí do kruhu
- podobným způsobem můžeme aktivitu opakovat, dokud nejsou vyčerpány všechny otázky (Odkud jste? Co děláte?)
- závěr: každý student si vezme jeden zmuchlaný papír, ukáže na dotyčného spolužáka a řekne o něm, co je napsáno na papíru, např. *To je Galina, je z Ruska, je ekonomka, ráda tancuje, je vdaná, má dvě děti.*

Vhodná témata:

seznámení, příp. koníčky, rodina

Řady

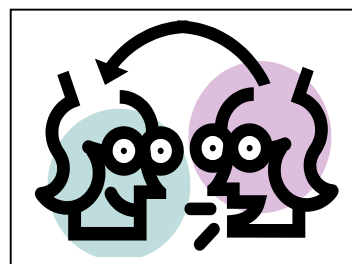
Pro: začátečník i pokročilý

Cíl: uvolnění, rozeřtání, uvedení do tématu

Typ aktivity: úvodní aktivita, mluvení ve dvojicích

Čas: cca 10 minut

Pomůcky: žádné

Popis:

- lektor rozestaví studenty do dvou řad proti sobě tak, aby každý měl proti sobě jednoho partnera pro konverzaci
- lektor předvede dialog a vyzve studenty k mluvení
- studenti pak spolu mluví, lektor je obchází, poslouchá, kontroluje, pomáhá, opravuje
- po vyčerpání otázek, může lektor dvojice obměnit tak, že z jedné řady odvede jednoho nebo dva studenty na konec řady a celou řadu posune o uvolněná místa
- studenti pak ještě jednou mluví, ale s jiným partnerem

Vhodná témata:

seznámení, bydlení, nákupy, koníčky, profese, práce

Doporučení:

- je vhodné otázky pro rozhovory napsat na tabuli
obecné: *Jak se máte?, Odkud jste?*,
nebo otázky k tématu: *Jak jezdíte na kurz?, Kde bydlíte?, Co rádi děláte?*
- ukončení aktivity: po skončení se může ještě lektor zeptat, kdo s kým mluvil a jaké má informace (závisí to ale podle počtu studentů)

Zdi

Pro: začátečník i pokročilý

Cíl: vyhledávání relevantních informací, porozumění, upevnění slovní zásoby

Typ aktivity: individuální

Čas: cca 10 minut

Pomůcky: různé texty (vývěsky, otvírací doba, inzeráty), kartičky

Popis:

- lektor vyvěsí v učebně nebo na chodbě inzeráty, reklamy, popisky podle tématu
- studenti mají v pracovním listu místo pro zjištění informací, které si dopíší, popř. s kartičkou, na které je zobrazen „problém“, najdou vhodnou cedulku
- závěr: lektor zkontroluje správnost zjištěných informací, nebo obejde skupinky u cedulek a zeptá se každého studenta, proč tam je

Úřední hodiny	
Pondělí:	08:00 - 17:00
Úterý:	08:00 - 13:00
Středa:	08:00 - 17:00
Čtvrtek:	08:00 - 13:00
Pátek:	08:00 - 13:00

Vhodná témata:

inzeráty (práce, bydlení), reklama, nápisy na ulici, čísla, čas, cena, služby, jízdní řád, jídelní lístek

7.1 Příklady aktivit podle času, podle rozvoje jazykových kompetencí, podle pomůcek

7.1.1 Čas

- Úvodní aktivity:
 - řady, muchlovačka
 - poslech monologu, příp. dialogu (*Včera jsem byl ...; Co si dáte?*)
 - sběr slovní zásoby (*Byt: ložnice, koupelna, ... – co tam je?*)

7.1.2 Rozvoj jazykových kompetencí

- Mluvení
 - míček
 - popis obrázku
 - skládání příběhu podle obrázků (komiks)
 - student hrají role (pokud to téma dovolí, ne např. U doktora, nebo Na policii)
 - hledání a doplňování informací
 - chodička
 - odpovědi na otázky
- Poslech
 - zjišťování a doplňování informací
 - reprodukce textu
 - vytváření alternativních konců
 - doslovné opakování textu
 - rekonstrukce textu
- Čtení
 - brainstorming
 - slovní zásoba
 - čtení různých nápisů (např. názvy obchodů, reklamy, programy)
 - popis obrázku, situace
 - vymýšlení otázek a odpovědí k obrázku, k situaci
 - výběr z titulků k obrázku, k situaci

- odpovědi na otázky Ano/Ne
- hledání odpovědí, informací
- spojovačka textu s obrázkem
- doplňování písmenek do slov, či frází do textu (aktivita vhodná zároveň i pro psaní)
- obměna textu, vlastní konstrukce, tvoření otázek

- Psaní
 - doplňování písmen podle textů
 - diktát (L x S, Sx S)
 - psaní čísel
 - vyplňování konkrétních formulářů
 - nácvik odpovědí, reklamací, omluvy, návrhu (např. na změnu termínu)
 - doplňování údajů (jeden student má variantu A, druhý B)
 - anketa (zeptejte se 2 spolužáků, co dělají o víkendu, jakou mají rádi barvu, kde bydlí, ...)

- Výuka slovní zásoby
 - obrázky na handoutu, na tabuli i kartičkách – chodička, chňapačka
 - doplňování písmen do slov i do textu
 - spojování obrázků a slov
 - předvádění slov i dialogů
 - tvoření vět

7.1.3 Obrázky

- výhodou obrázků je především jejich srozumitelnost, usnadňují porozumění, pomáhají lektorovi vysvětlit a studentovi pochopit
- obrázky aktivizují mozek, probouzejí kreativitu
- lze je použít univerzálně, tj.:
 - ve všech fázích výuky (v úvodu při prezentaci tématu, při procvičování, při samostatné produkci, v závěru)
 - pro všechny úrovně
 - pro různé formy práce (frontální, individuální, párová, skupinová výuka)
 - pro nácvik jazykových dovedností (viz výše)
- aktivity s obrázky: brainstorming, spojování slov a obrázků, popis obrázků, ...)
- hry s použitím obrázků: chodička, hádanky podle popisu, hledání dvojic, kimovka, pexeso, ...

Doporučení: obrázky musí mít vždy správný a jednoznačný popis

8 Psychohygienu

Péče o duševní zdraví, neboli psychohygienu nebo stres management, zaujala všechny účastníky KLDC. Patří sice k neязыkovým aktivitám, přesto je důležitá pro psychickou pohodu a klid učitele.

Psychohygienu zkoumá interakci člověka a prostředí a vliv tohoto vztahu na duševní zdraví jedince. Jedná se o preventivní zásady, které pomáhají udržovat zdraví jak duševní, tak tělesné. Předpokládá aktivní přístup k sobě samému s cílem dosáhnout dobrou pracovní výkonnost, mít fungující sociální vztahy a cítit subjektivní spokojenost. Pokud tomu tak není, objevuje se řada nepříjemných problémů.

Seminář se zabývá psychickými i fyzickými příznaky stresu a vyhoření, zároveň nabízí relaxační praktiky pro udržení duševní rovnováhy.

Stres

= setkání s událostmi, které vnímáme jako ohrožení tělesné nebo psychické rovnováhy

- lidé reagují na stres různě => pro někoho může být výzvou, u jiného může způsobit až úzkost, depresi či nemoc
- stres mohou vyvolat i „pozitivní“ situace

Které události způsobují stres?

1. traumatické, mimo běžnou zkušenost (katastrofy, války, nehody, zločin)
2. neovlivnitelné (nejvíce nás stresují situace, u nichž vnímáme minimální schopnost ovlivnění)
3. nepředvídatelné (povolání lékaře, hasič ale i rodinní příslušníci nezvěstných)
4. testující hranice našich schopností (jsou ovlivnitelné i předvídatelné ale vyžadují výkon, trpělivost např. zkouška, manželství)
5. vnitřní konflikty (souboj neslučitelných cílů, motivů a potřeb)

„Každodenní“ obtížné situace

- přepracování („je toho na mně hodně“)
- nevíme, jak řešit situaci, jak si poradit
- obava z možného negativního dopadu situace

- emočně vypjatá komunikace
- neočekávaná, náhlá situace
- chronický, dlouho trvající konflikt

Reakce na stres

1. Fyziologická

- akutní stresová reakce, příprava na boj nebo útek
- snižuje imunitu a může vyvolat nemoc
- teorie vulnerability (predispozice+stres)

2. Psychická

- posttraumatická stresová porucha
- oslabení kognitivních funkcí
- apatie a deprese
- agrese, ztráta sociální kontroly

Syndrom vyhoření

- souvislost s profesním životem
- u pomáhajících profesí, kde je primární kontakt a vztah s lidmi
- ztráta smyslu a radosti z práce
- pochybnosti o sobě (odborně i lidsky)
- ztráta energie, negativní postoj až nenávisť ke klientům
- stojí za řadou „náhlých“ odchodů ze zaměstnání

Signály vyhoření

Psychické příznaky:

- sklíčenost, smutek, pocit prázdnoty, bezmoc, beznaděj, ztráta sebekontroly (bezdůvodný pláč, nervozita, výbuchy vzteku), empatie a odvahy, poruchy paměti, ztráta koncentrace

Fyzické příznaky:

- nedostatek energie, chronická únava, svalové napětí, bolesti zad, poruchy spánku, zažívací potíže či jiné funkční poruchy, větší náchylnost k nemocem i úrazům

Co nám pomůže?

Univerzální odpověď neexistuje. Každý jedinec je jiný, každý se s nepříznivými okolnostmi vyrovnává jinak, proto můžeme nabídnout pouze několik tipů.

- definujte si svůj pracovní kontext – stanovte si pravidla a dbejte o své potřeby
- přebírejte odpovědnost
- odhodte předpoklady, naslouchejte a ptejte se nadřízených, kolegů i studentů
- nemusíte mít pochopení pro každého, stačí respekt, zájem a otevřená komunikace
- rozpoznajte manipulaci a klidně řekněte NE na nepřijatelný požadavek
- odložte hodnocení a diagnostiku, podávejte zpětnou vazbu i kritiku asertivně
- využívejte možnosti hovořit o svých profesních úspěších i pochybnostech (supervize, porady)
- vnímejte a poslouchajte své tělo
- nebuďte lhostejní k opakujícím se nepříjemným pocitům a varovným signálům, analyzujte je
- oddělujte důsledně práci a volný čas
- všímejte si toho, co vám v životě funguje
- zjistěte, co je pro vás důležité a co vám dělá radost, i pokud to budou „maličkosti“, věnujte se svým koníčkům
- dopřejte si soukromí, odpočinek, spánek, relaxaci, hudbu, sport i humor
- buďte v kontaktu s blízkými, nebojte se svěřit se s problémy blízké osobě, případně vyhledat odborníka

9 Organizace kurzu

Nedaří se vám najít místo učitele jazyka? Nezoufejte, můžete se do toho pustit sami, pokud věříte myšlence, že se najdou zájemci, kteří chtějí studovat právě váš jazyk.

Jak na to?

Doklady

- nostrifikace diplomu
- živnostenské oprávnění (výuka jazyků patří do kategorie volných živností, tzn., že nepotřebujete zvláštní doklad o vzdělání, rovněž to ale neznamená, že nemusíte jako cizinec splnit jiné další podmínky)

Místo

Lektor si musí rozmyslet, jestli bude či chce učit po kavárnách, knihovnách, nebo bude chodit za studenty k nim domů nebo do kanceláře, a je to ten způsob, který vyhovuje lektorovi i studentům?

- hlavní nevýhody:
 - hluk, šum
 - rozptylování pozornosti
 - nemožnost použití audiovizuální techniky
 - ztráta soukromí (ne každý se cítí dobře v roli studenta, natož veřejně)
- hlavní výhoda:
 - cena (neplatíte žádné poplatky)

Alternativním řešením může být pronájem nebytového prostoru (učebny).

- hlavní nevýhoda:
 - cena (nájem, energie, služby)
- výhody:
 - soukromí
 - omezení rozptylu pozornosti
 - lektor má k dispozici všechny pomůcky, které k výuce potřebuje

Kalkulace

Na co všechno nesmím zapomenout? Co všechno má vliv na cenu, kterou student zaplatí za výuku?

- cena nájmu:
 - cena celkem
 - cena 1 reálné hodiny

- rozsah výuky:
 - 1 lekce (45 minut, 60 minut, 90 minut)
 - kurz v rozsahu 10, 20, 30 lekcí

- materiál:
 - učebnice, tisk, kopírování

- počet studentů:
 - kalkulace zvlášť pro individuální výuku
 - kalkulace pro minimální počet studentů ve skupině

Po sečtení všech nákladových položek dospějeme k částce, kterou vydělíme počtem studentů, a dostaneme min. částku, jež student zaplatí. Tuto částku můžeme dále upravit podle svých zkušeností, nebo podle ceny obvyklé za jazykovou výuku (porovnáním cen jazykových škol v okolí).

10 Závěr

Dva běhy KLDC a celkem 15 absolventů a celkem 15 různých názorů na výuku, ale také otevřenost k učení se nových věcem, zájem o vše nové a netradiční, radost i tréma z možností si tyto nové vědomosti vyzkoušet.

Ve formálních i neformálních rozhovorech a evaluacích účastníci oceňovali na kurzu především jeho praktičnost a možnost ihned vše využít.

Příprava lekce se všemi detaily, od cíle po konečný materiál, od cíle až po konec lekce, nabídla lektorům jiný pohled na výuku, navíc podle jejich reakcí jim tento pohled pomáhá při organizování a přípravě i jiných typů kurzů, ne jen těch jazykových. Nabyté vědomosti ohodnotila vietnamská účastnice takto: *„KLDC mi změnil život, změnil můj pohled na práci, momentálně mi vše, co jsem se v kurzu dozvěděla a naučila, pomáhá při plánování chodu klubu pro děti, dokonce při přípravě kurzu jógy.“*

Kurz zároveň zbavil nejistoty ty lektory, jež se bojí používat ve výuce nové metody, ukázal jim, že **v jazykové výuce je všechno dobré a správné.**

Lektorům se také velice líbila i část věnována jim samým v části Psychohygiena. Nejlépe to vystihla jiná účastnice: *„Konečně někdo pečuje o lektora, ne jen pořád lektor o všechny.“*

Do plánu dalších podobných kurzů pro lektory jsme navíc, kromě rad a tipů pro výuku cizího jazyka, zařadili praktickou část věnovanou samostatnému organizování kurzu.

Centrum pro integraci cizinců věří, že rekvalifikační kurz pro lektory-cizince pomůže lektorům uplatnit se na trhu práce, zvýší jejich kvalitu práce a také osobní pohodu, že se stane dobrou pomůckou a koncentrací tipů a aktivit pro výuku jazyka.

Přinejmenším Pětadvacet „Pé“ komplexních aktivit

lektor **Prožívá** a **Pamatuje** na:

- **Přívětivost**
- **Přijetí**
- **Pozornost**
- **Péči**
- **Pomoc**
- **Povzbuzení a Přiměřenou přísnost**
- **Pochvalu**
- **Požadavky:**
 - každý student **Promluví**, bude **Poslouchat**, bude **Psát**, vše si **Procvičí**, vše si **Přečte**, v lekci bude **Permanentně Pracovat**

Zároveň lektor nezapomene na:

- důkladnou **Přípravu** lekce a přípravu **Pomůcek**
- rozdíl **Práce** s úrovněmi
- přípravu aktivit a jejich **Předvedení**, tzn., že bude
 - **Před** aktivitou mluvit **Pomalou** a **Pečlivě**
 - instrukce **oPakovat**, že bude zadávat jasné **Pokyny**
 - **Po** aktivitě následovat **Pochvala**
- možnosti **Prostoru** a možnosti **Pohybu** v prostoru
- celkovou **Pohodu** a atmosféru v lekci

⁶ Volně zpracováno na základě přednášek a lekcí lektorky NPK, KLD a KLDC Barbary Storchové.

11 Doporučená literatura

- Cvejnová, J. a kol. Diagnostika úrovně znalosti českého jazyka. Praha. Centrum pro integraci cizinců, o.s., 2007.
- Čáp, J., Mareš, J. Psychologie pro učitele. Praha. Portál, 2007.
- Čechová, M., Styblík, V. Čeština a její vyučování. Praha. SPN, 1998.
- Čermák, F.: Jazyk a jazykověda. Praha. Pražská imaginace, 1997.
- Černý, J. Úvod do studia jazyka. Olomouc. Rubiko, 1998.
- Hanuš, R., Chytilová, L. Zážitkově pedagogické učení. Praha. Grada, 2010.
- Hrdlička, M., Slezáková, M. Nízkoprahové kurzy češtiny pro cizince - příručka. Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka, Centrum pro integraci cizinců, o.s., Člověk v tísni, o.p.s., 2007.
- Kolář, Z., Šikulová, R. Vyučování jako dialog. Praha. Grada, 2007.
- Kolář, Z., Vališová, A. Analýza vyučování. Praha. Grada, 2009.
- Kyriacou, C.: Klíčové dovednosti učitele. Praha. Portál, 1996.
- Medlíková, O. Lektorské dovednosti. Praha. Grada, 2010.
- Nosálová, B. a kol.: Nízkoprahové kurzy češtiny pro cizince 2006 – 2009. Centrum pro integraci cizinců, o.s., 2009.
- Průcha, J. Moderní pedagogika. Praha. Portál, 2005.
- Šebesta, K. Od jazyka ke komunikaci. Praha. Karolinum, 1999.
- Víznerová, H. a kol.: Metodika nízkoprahových kurzů pro cizince. Praha. Evropská kontaktní skupina, 2011.

Obrázky a hry

- Matula, O. Český den – materiály pro učitele češtiny jako cizího jazyka. Praha. Člověk v tísni, o.p.s., 2007. <http://www.varianty.cz/index.php?id=16&item=37>
- Čemusová, J. a kol. Manuál pro učitele českého jazyka pro cizince bez znalosti latinky. Člověk v tísni – společnost při ČT, o. p. s. Projekt Varianty Equal. http://www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_83.pdf
- Seznam jazykových her: <http://www.trilinguale.eu>

12 Přílohy

12.1 Ukázka plánu lekce Orientace ve městě vč. pracovního listu (ruština)

Plán lekce nízkoprahového kurzu ruštiny (90 minut)

Lektor: Valentina Isakova

Téma: **Orientace ve městě**

Cíl: zvládnutí určité situace
(porozumění a reakce při orientaci ve městě)

Učební materiály a pomůcky: pracovní list, kartičky, obrázky, tabule, barevné fixy

Aktivity	Kompetence	Lektor i studenti	Cíl	Čas
1.Zahájení lekci	Mluvení + poslech	L vítá S, postupně se seznámí se všemi S	Navázání kontaktu	5
2.Azbuka	Mluvení + poslech	L seznámí S s azbukou (písmena a zvuky)	Seznámení s cyrilicí a výuka čtení	10
3. Předložky	Poslech + mluvení	L rozmístí kartičky na tabuli, vysvětluje použití předložek , rozdává pracovní listy. S opakují, sledují na tabuli a v pracovním listu.	S se učí vyslovovat předložky .	10
4.Slovní zásoba «Město» Předložkové pády podstatných jmen.	poslech + čtení Gramatika.	L čte názvy, S opakují L vysvětlí gramatiku.	S učí se nová slova a spojení mezi nimi.	15
5.Cvičení	psaní	S píšou chybějící	Procvičení slovní zásoby a gramatiky	15

		slova,opakují po L		
6.Čtení	Poslech + čtení	S čtou dialogy z pracovního listu L prověřuje porozumění.	Procvičení slovní zásoby	10
7.Role - hra	mluvení	L kreslí mapu města na tabuli a rozmíšťují obrázky. S hledají různá místa, popisují směry	Ověření znalosti slovní zásoby, pohyb	15
8. Rekapitulace azbuky	Čtení, mluvení	L nazývá písmena a zvuky , S opakují.	S se učí číst cyrilici .	5
9. Závěr, rozloučení	mluvení		Aktivizace, pohyb,procvičení slov, kolektivní práce Poděkování	5

12.2 Ukázka pracovního listu k lekci Orientace ve městě (ruština)

Где находится музей?

банк

1. Слева от банка

почта

музей

2. справа от почты

3. между почтой и банком

а (я) -> ы (и)
 почта -> от почты
 конеч. согл.
(н,р,к,...) -> а (я)
 банк -> от банка

а (я) -> ой (ей)
 почта ->
 между (за, перед) почтой
 конеч.согл.
(н,р,к,...) -> ом (ем)
 банк ->
 между (за,перед) банком

4. за почтой

5. перед почтой

6. Прочитайте знакомые слова :

цирк	стадион	памятник	кафе
зоопарк	парк	улица	полиция
мост	фонтан	отель	ресторан

Аа	а
Бб	б
Вв	в
Гг	г
Дд	д
Ее	е
Ёё	ю
Жж	ж
Зз	з
Ии	и
Йй	й
Кк	к
Лл	л
Мм	м
Нн	н
Оо	о
Пп	р
Рр	г
Сс	с
Тт	т
Уу	и
Фф	f
Хх	ch
Чч	č
Шш	š
Щщ	šč
Ъъ	-
Ыы	у
Ьь	-
Ээ	e
Юю	ju
Яя	ja

7. Что это? Впиши недостающие слова:

а) АПТЕКА

б)

в) РЫНОК

г)

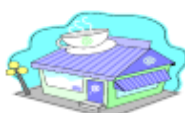
д)

е) МАГАЗИН

ё) БОЛЬНИЦА

ж)

з)

и)

й).....

А а
Б б
В в
Г г
Д д
Е е
Ё ё
Ж ж
З з
И и
Й й
К к
Л л
М м
Н н
О о
П п
Р р
С с
Т т
У у
Ф ф
Х х
Ч ч
Ш ш
Щ щ
Ъ ъ
Ы ы
Ь ь
Э э
Ю ю
Я я

8. Раскрой скобки: за (банк) за банком

а) за (рынок)	ё) за (цирк)
б) перед (аптека)	ж) перед (памятник)
в) справа от (магазин)	з) перед (кафе)
г) слева от (фонтан)	и) справа от (ресторан)
д) перед (больница)	й) перед (отель)
е) между (школа)	к) между (полиция)
и (зоопарк)	и (стадион)

9. Прочитай и разыграй диалоги:

- Извините, пожалуйста...
 --- Да? Чем могу помочь?
 --- Где находится музей?
 --- Идите прямо, поверните направо.
 Музей находится за магазином.
 --- Спасибо.
 --- Пожалуйста.

идите прямо

поверните налево

поверните направо

12.3 Ukázka kartiček k lekci Profese (čeština)

